

SPRAWOZDANIA I RECENZJE

Liturgia Sacra 7 (2001), nr 2, s. 345-368

XXXVII Seminarium Wykładowców Liturgiki Uczelni Teologicznych w Polsce

(Łomża 12–13 września 2001 r.)

Wykładowcy liturgii z całej Polski zjechali się tym razem na swoje doroczne sympozjum do Łomży, gdzie zostali serdecznie powitani przez ks. biskupa Stanisława Stefanka, który zaznaczył, że takie spotkanie jest dla lokalnego Kościoła impulsem do przemyśleń nad liturgią. Czym natomiast winno ono być dla jego uczestników pokazał w swoim wprowadzeniu przewodniczący Sekcji Wykładowców Liturgiki ks. prof. dr hab. Adam Durak, który uzasadnił wybór miejsca zjazdu. Przeżywany Rok Prymasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego był przyczyną wyboru Diecezji jego narodzin. Obecność w tym miejscu i w tym kontekście miała stać się okazją do refleksji nad myślą Prymasa Tysiąclecia. Pomógł w tym niewątpliwie spektakl słowno-muzyczny poświęcony tej wybitnej Postaci, jaki uczestnicy sympozjum wysłuchali wieczorem w miejscowej Katedrze.

Pierwszej sesji przewodniczył ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko, a pierwszy referat *Postuszeństwo i możliwości twórcze w sprawowaniu Eucharystii według trzeciego wydania „Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego”* przygotował ks. prof. dr hab. Stanisław Czerwik, który z powodów zdrowotnych nie przedstawił go osobiście. Mimo to uczestnicy mogli dowiedzieć się co jest „nowością” trzeciego wydania wzorcowego. Wyszło to dzięki wnikliwej analizie i zestawieniu tekstów OWMR z 1975 i 2000 r.

Drugi referat, *Rola przewodniczącego liturgii*, wygłosił ks. dr Bolesław Marjański. Przypomniwał on podstawową prawdę, że przewodniczący jest sługą liturgii,

a nie jej właścicielem. Oznacza to, że ma on służyć dziełu uświęcania wiernych poprzez przepowiadanie Słowa Bożego i sprawowanie kultu. Konkretnie idzie o przewodniczenie posłudze Słowa, wypowiadanie wprowadzeń i zachęt, czuwanie nad śpiewem, doceniania znaczenia stosownych szat liturgicznych. Swoją funkcję ma sprawować dynamicznie pamiętając, że zawsze ma być mistagogiem.

Sejsej popołudniową poprowadził ks. prof. dr hab. Jerzy Kopeć, który rozpoczął ją dyskusją postulując szukanie metody eliminującej tendencje przewodniczących z jednej strony skrajnie trzymających się przepisów, a z drugiej swobodnie podchodzących do prawa liturgicznego. Problem zagospodarowania przestrzeni sakralnej pojawił się w dwóch wypowiedziach. Pierwsza dotyczyła dekorowana prezbiterium, które nie może zasłaniać ołtarza (ks. Kielczewski), a druga lokalizacji organów, które wraz z organistą winny być widoczne, a więc nie powinny znajdować się z tyłu (ks. J. Nowak). Innym zagadnieniem jest Ewangeliarz i udzielanie nim błogosławieństwa. Przeciw takiej praktyce przemawia obecność błogosławieństwa na końcu Mszy św. (ks. J. Nowak), za natomiast fakt, że sam Chrystus obecny w swoim Słowie błogosławi (ks. Sobeczko).

Po tych wypowiedziach ks. dr J. Górczyński wygłosił komunikat *Teologia i praktyka okadzeń w świetle nowego „Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego”*. Przedstawił w nim zarys historii okadzeń, praktykę okadzeń w liturgii posoborowej, symbolikę tego obrzędu oraz problemy pastoralne, których źródło upatruje w traktowaniu okadzeń tylko jako formy uświetniania obchodu z całkowitym pominięciem głębokiej symboliki tego obrzędu.

Drugi komunikat *Dubia et responsa* przedstawił ks. prof. dr hab. Zbigniew Wit. Wydawało się, iż przypomnienie pewnych norm prawnych i rozstrzygnięć Stolicy Apostolskiej jest pożyteczne. Autor dokonał tego w oparciu o czasopismo „Notitiae” za lata 1965–2000. Dowiadujemy się stamtąd, że zadawane pytania i udzielane odpowiedzi w pierwszym okresie reformy świadczą o silnych tendencjach rubrycystycznego ujęcia liturgii. Część pytań dotyczyła interpretacji i wprowadzania w życie nowych ksiąg liturgicznych. Osobnym problemem były pytania dotyczące zagadnień aktualnych w Polsce, z których część nie jest do dziś rozwiązana (np. gest towarzyszący słowom ustanowienia). Poruszone przez Autora zagadnienia mają uwrażliwić na stosunek do posoborowego prawa liturgicznego

Co trzy lata w porządku spotkania pojawia się dodatkowy punkt związany w wyborem nowych władz. W Łomży przeprowadzono takie wybory i okazało się, że nie wniosły one żadnych zmian, jako że przewodniczącym został ks. prof. dr hab. Adam Durak, wiceprzewodniczącym ks. prof. dr hab. Zbigniew Wit, a sekretarzem ks. dr hab. Jacek Nowak. Przy okazji ustalono także miejsce kolejnego spotkania. Odbędzie się ono w dniach 11–12 września 2002 r. w Tarnowie, a poświęcone będzie liturgii w najnowszych dokumentach.

W dyskusji zamykającej pierwszy dzień podjęto wiecznie żywy problem właściwego gestu koncelebransów przy słowach konsekracji. Przypomniano, że już po soborze ustalono iż w Polsce będzie to gest epikletyczny (ks. Kopeć), domagano się

by to ustalenie usankcjonować (ks. Durak), ale też popierając się cytatami z dokumentów sugerowano, że ma to być gest wskazujący (ks. Wit). Salomonowym wyjściem byłoby nie czynienie w tym miejscu żadnego gestu (ks. bp Cichy).

W drugim dniu pierwszy referat *Z teologiczno – antropologicznej problematyki zgromadzenia liturgicznego* wygłosił ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko. Autor zasygnalizował stan badań nad problematyką zgromadzenia liturgicznego, omówił jego podstawową treść teologiczną akcentując wymiary: chrystologiczny, pneumatologiczny i eklezjalny. Natomiast z antropologicznych zagadnień zgromadzenia liturgicznego zasygnalizował potrzebę praktykowania wspólnoty stołu także po Mszy św. i formowania umysłów uczestników liturgii do zrozumienia, że sami są jej podmiotem.

Zamykający sympozjum referat *Liturgia w dokumentach II Synodu Plenarnego – próba oceny* przedstawił ks. bp dr Stefan Cichy, który przypomniał, że aż 8 lat trwała dyskusja synodalna, w trakcie której komisji liturgicznej przewodziły różne gremia. Dało to w efekcie dokumenty bardzo różniące się od wersji wcześniejszych. Obecne dają podstawy teologiczne, opisują istniejącą sytuację oraz zawierają zalecenia duszpasterskie. Również pięć innych dokumentów Synodu mówi o liturgii. Nie ma w nich jednak tego, czego Synod nie zrobił, dlatego zdaniem Prelegenta należy powołać krajowy ośrodek, który miałby jasno określone zadania.

Dyskusja końcowa pokazała trudności w interpretowaniu przykazań kościelnych w nowym brzmieniu (ks. Sosnowski). Palącym problemem jest również mądre przesuwanie obchodów niektórych świąt (ks. Krakowiak). Kolejnym zagadnieniem jest sposób szybkiego informowania liturgistów o pracach Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski (ks. Miazek). Ten problem — zdaniem ks. bp Cichego — winien być rozwiązany poprzez systematyczne ukazywanie się Anamnesis. Powołanie Krajowego Ośrodka Liturgicznego wydaje się realne. Powinien powstać w Katowicach, gdzie jest i wydawnictwo Anamnesis i przewodniczący Komisji Liturgicznej ks. bp Stefan Cichy (ks. Sobeczko). Osobnym zagadnieniem było określenie co jest, a co nie jest liturgią, jakie kryteria muszą być spełnione oraz czy prawnicze spojrzenie nie zawęży rozumienia liturgii.

Na zakończenie przewodniczący Sekcji Wykładowców Liturgiki podziękował gospodarzom za gościnę i referentom za przygotowanie wystąpień.

Ks. Erwin Mateja